

УДК 811.161.2'373.46:340.113(100)

ЯЦИШИН Наталія Пилипівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
гуманітарних спеціальностей
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Актуальність теми дослідження визначається посиленням інтеграційних процесів кінця XX – початку XXI ст. на теренах Центрально-Східної Європи і прагненням України наблизитися до єдиної європейської системи. У зв'язку з цим виникає потреба впорядкування та унормування, а іноді навіть переструктуризації національної юридичної терміносистеми з метою приведення її у відповідність з власними потребами і міжнародними стандартами.

На думку Н.А. Артикуци та І.Б. Усенко, авторів наукової статті “Юридична термінологія”, вміщеній у “Юридичній енциклопедії” [1, с. 476-478], на формування юридичної термінології у кожній мові впливають міжнародні й, відповідно, міжмовні зв'язки. Зв'язки юридичної термінології української національної мови з відповідними терміносистемами інших мов досліджували М.Б. Вербенец – про історію становлення і функціонування української юридичної термінології [2], І.М. Гумовська – про англійську юридичну термінологію в українських економічних текстах [3] та інші.

Метою даної статті є виявлення особливостей взаємодії української та іншомовної юридичної термінології та встановлення характерних рис української юридичної терміносистеми як репрезента тенденцій розвитку відповідної терміносистеми в іншомовному світі.

Слід зазначити, що з поглибленням міжнародних зв'язків вивчення іноземної мови набуває фахового термінологічного спрямування, однією з ознак якого є термінологічна двомовність. Терміни різних галузей знань, в тому числі і юридичних, утворюють в українській та іноземній мовах свої

системи з внутрішньою впорядкованістю компонентів. Знайти оптимальну відповідність між цими системами – важливе завдання сучасної юридичної лінгвістики – міждисциплінарної галузі знань про взаємозв'язок мови і права, мовні засоби вираження правових понять і категорій, мовностилістичні ресурси у сфері правової комунікації.

Юридична термінологія, яка виражає систему правових понять і призначена забезпечувати потреби спілкування у сфері юридичної науки і практики, формується під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. У процесі взаємодії української та міжнародної юридичної термінологій національна терміносистема збагачується новими термінами і поняттями, удосконалюється її усталений понятійний апарат і його словесне вираження.

За походженням юридична термінологія може бути питомим національним (*відповідач, держава, закон, заповіт, злочин, покарання, право, правосуддя, суд, уряд*) або запозиченим, наприклад, *абандон* (франц.), *авізо* (італ.), *бойкот* (англ.), *вексель* (нім.), *евтаназія* (грец.), *юриспруденція* (лат.). П.М. Рабінович привертає увагу до творення значної кількості юридичної термінології на основі поєднання національних та запозичених термінів і терміноелементів (*векселедавач, експертний висновок, імунітет свідка, кримінально-виконавче право, латентна злочинність, нормотворчість*), а також на такий особливий тип запозичень, як інтернаціональні терміни латинського і грецького походження (*адвокат, акт, алібі, делікт, екстрадиція, інавгурація, конституція, політика, факт, юстиція*), які засвоюються багатьма мовами.

Найпоширеніші терміни та усталені словосполучення вживаються без перекладу і передаються за допомогою транслітерації: *ад хок, де-факто, де-юре, еквітас, екс скво ет боно, персона нон грата*. Інтернаціоналізми слід відрізняти від екзотизмів, які означають специфічні явища правового побуту, звичаїв, державного устрою, назви органів, посад законодавчих актів окремих країн: *альтинг* (ісл.), *кнест* (ізр.), *кортеси* (ісп.), *панчаят* (інд.), *судебник* (рос.), *фолькетинг* (дат.), *хурал* (монг.) [9, с. 482-489].

Висновки. Названі вище і проаналізовані види та форми взаємодії української і міжнародної юридичної термінології, як і інші, засвідчують зростаючу інтенсивність розвитку юридичної термінології протягом останніх десятиліть, що пов'язане з інтерпретацією і глобалізацією світового розвитку, в результаті чого значно розширився словниковий запас українських юридичних термінів і понять, зросло їх фахове лінгвістичне і юридичне тлумачення. На часі створення єдиного вивіреного та науково-обґрунтованого словника українських юридичних термінів.

Література

1. Юридична термінологія / Н.В. Артикуца, І.Б. Усенко // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: “Укр. енцикл.”, 1998. – Т. 6: Т-Я, 2004. – С. 476-478.
2. Вербенец М.Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / М.Б. Вербенец; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Інститут філології. – К., 2004. – 15 с.
3. Гумовська І.М. Англійська юридична термінологія в юридичних текстах: генезис, дериваційні та семантико-функціональні аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І.М. Гумовська; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2000. – 19 с.
4. Юридичний термін / П.М. Рабінович // Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: “Укр. енцикл.”, 1998. – Т. 6: Т-Я, 2004. – С. 482-483.